

KB:s remissvar på betänkandet Kunskap för alla (SOU 2025:19)

Sammanfattning

Kungliga biblioteket (KB) vill förtydliga skolbibliotekens betydelse i de nya läroplanerna. KB välkomnar samtidigt utredningens skrivning om rektors ansvar för att säkerställa tillgång till skolbibliotek, särskilt med tanke på de brister i likvärdighet som finns mellan skolor i landet. När det gäller undervisningsstrategier, föreslår KB att skolbiblioteksverksamheten bör inkluderas i dessa och att detta bör baseras på forskning om hur skolbibliotek bidrar till elevernas lärande.

Vidare lyfter KB skolbibliotekariens viktiga roll i arbetet med att främja läsning, utveckla lässtrategier och stötta elevernas läs- och skrivinläring. Inom området digitalisering menar KB att skolbibliotek har en särskild roll genom att erbjuda ett brett utbud av analoga och digitala informationskällor, samt genom att stärka elevernas källkritiska förmåga och digitala kompetens.

Kungliga bibliotekets ställningstaganden i korthet:

- Skolbibliotek ska inkluderas i undervisningsstrategierna kopplade till nya läroplanerna.
- Lärarstöd bör bygga på forskning om skolbibliotekens betydelse för lärande.
- KB tillstyrker förslaget att rektorer ska säkerställa elevers tillgång till skolbibliotek.

Övergripande synpunkter

KB utgår i sitt remissvar från skollagen och bibliotekslagen och det stöd som där finns för skolbibliotek. Ett skolbibliotek ska främja elevernas läsande och medie- och informationskunnighet, enligt skollagens nya skrivningar från 1 juli 2025 (Skollag 2010:800). Genom bibliotekslagens (2013:801) ändamålsparagraf ska skolbiblioteken också verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Dessutom ska skolbiblioteken främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Skolbiblioteket ska därför betraktas som en viktig resurs för undervisningen. Ett skolbibliotek bemannat med utbildade bibliotekarier utgör ett stöd och en samarbetspartner för lärare och rektorer i undervisning och planering. KB menar att detta perspektiv på skolbibliotekets funktion stämmer väl med utredningens argumentation för hur läroplanerna ska ändras framöver.

KB konstaterar att utredningen lyfter betydelsen och behovet av skolbiblioteksverksamhet samt tydliggör rektors ansvar för skolbiblioteksverksamheten. Det är dock önskvärt att man ännu tydligare skriver fram skolbiblioteksverksamheten som en viktig del i undervisningen i kommande läroplaner. I följande stycken kommenterar KB utredningens olika avsnitt med fokus på hur skolbiblioteken kan utgöra ett stöd för undervisningen.

Kap. 1.3 Förslag till förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet

KB instämmer i utredningens analys om att likvärdigheten brister vad gäller skolbiblioteksverksamheten över landet (se även *Kap. 2.1.8 Huvudmän och skolor har inte likvärdiga förutsättningar att bedriva skolverksamhet*). KB instämmer därför i den föreslagna skrivningen om att rektor ska säkerställa att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek. Bemannade och välutrustade skolbibliotek har stor potential att verka för ökad likvärdighet för eleverna oavsett skola.

Kap. 5 Principer och riktlinjer för kursplaner

I kapitel 5.4.5. *Undervisningsstrategier* föreslår utredningen att ämnesspecifika undervisningsstrategier ska tas fram för att ge vägledning om hur lärarna ska gå tillväga i planeringen och genomförandet av undervisningen.

KB vill lyfta fram att skolbibliotek som är bemannade med utbildade skolbibliotekarier har möjlighet att utgöra stöd och samarbetspartners för lärare och rektorer i undervisning och planering. Det gäller ämnet svenska, men även andra ämnen där läsning och medie- och informationskunnighet är relevant, samt digitalisering.

KB föreslår att skolbiblioteksverksamheten inkluderas i de undervisningsstrategier som tas fram. Enligt skollagens 2 kap. § 24 a (gäller från och med 1 juli 2025) ska skolbibliotekets verksamhet ställas "till lärarnas och elevernas förfogande för att användas som en resurs i undervisningen". KB anser också att undervisningsstrategierna ska baseras på forskning om hur skolbiblioteket bidrar till elevernas lärande.

Kap. 7 Läsning

Utredningen betonar att många skolor idag saknar läsfrämjandestrategier och har behov av att ta fram sådana. Området läsfrämjande har inom bibliotekssektorn stärkts de senaste åren genom statligt finansierade kompetenssatsningar (t ex via Digiteket.se). KB vill lyfta fram att skolbibliotekarierna är en viktig resurs i arbetet med strategier och i att stärka elevernas läs- och skrivinläring. Ändamålet med skolbibliotek är enligt de nya skrivningarna i skollagen bland annat att "främja elevernas läsande". Det är också en av kärnkompetenserna för en utbildad bibliotekarie.

Utredningen pekar vidare på att det krävs mängdträning för att uppnå läsflyt samt att elever behöver hjälp att hitta texter som känns meningsfulla och som kan väcka läslust och intresse. Skolbiblioteksverksamhetens roll för detta lyfts inte av utredningen.

KB vill därför påtala att en stärkt skolbiblioteksverksamhet med utbildade skolbibliotekarier är ett av de verktyg utredningen efterfrågar. Undervisningsstrategier inom området läsning bör tydliggöra för lärarna hur de kan använda sig av skolbiblioteket.

Kap. 8 Digitalisering

Kapitlet beskriver att barn i lågstadiet i huvudsak ska använda sig av analoga verktyg i skolarbetet. Det ska sedan ske en progression där digitala verktyg introduceras alltmer i undervisningen, ju högre upp eleverna kommer i årskurserna. Undervisningsstrategier ska vara ett stöd för lärarna i arbetet med att tillämpa kursplanerna.

Här menar KB att skolbiblioteken utgör en viktig tillgång i undervisningen. Skolbiblioteken tillhandahåller kunskapskällor i en rad olika format; pappersböcker, digitala böcker, kunskapsdatabaser, tidningar och tidskrifter samt medier i tillgängliga format för elever i behov av det. Skolbiblioteken ska främja elevernas läsande och medie- och informationskunnighet, som är en viktig del av de digitala kompetenserna, inte minst när det handlar om källkritik och källtillit. KB anser att de undervisningsstrategier som tas fram inom området digitalisering ska tydliggöra för lärarna hur skolbiblioteken kan användas konkret för att följa kursplanerna.

Ställningstaganden

- KB anser att skolbiblioteksverksamheten ska inkluderas i de undervisningsstrategier som tas fram i anslutning till de nya läroplanerna. Det ska tydliggöras för lärare hur skolbiblioteket och skolbibliotekarien kan vara en resurs i genomförandet av kursplanerna.
- KB anser att det stödjande material som tas fram för lärare i att planera, genomföra och följa upp sin undervisning bör grunda sig på forskning om hur välfungerande skolbibliotek bidrar till elevernas lärande.
- KB tillstyrker skrivningen i den föreslagna förordningen om att rektor ska säkerställa att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek.

Anna Lundén har beslutat detta yttrande. Anna-Stina Takala har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Lovisa Furendal Berndt deltagit.

Beslutet har signerats elektroniskt.

Anna Lundén

Avdelningschef, Samverkan